

Valentin TALPALARU

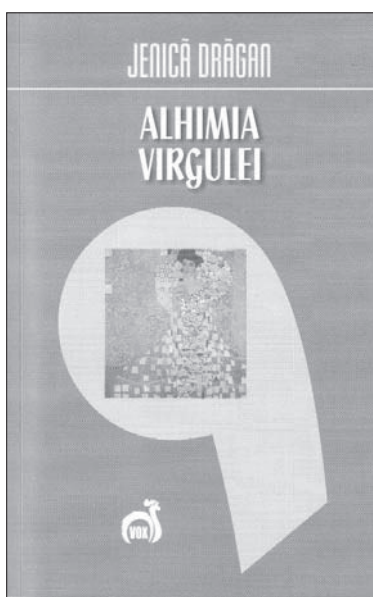

MELANHOLII TEXTUALE ȘI NU NUMAI

Alhimia virgulei, noua carte de versuri a lui Jenică Drăgan (București, Editura Vox 2000, 2009), propune un nou itinerar liric, aparent amalgamat, în fond distribuit pe câteva linii de forță, ușor detectabile. Provocarea textuală din titlu ar trebui să conducă la un discurs liric construit sau deconstruit pe temeliiile livrești ale cerbicii textului. Romantic incurabil, în ne-sensul oferit de optzeciștii atipici, Jenică Drăgan ne aduce însă, cu o recuzită bogată, în ambiguitatea fertilă dintre noi și divinitate, pentru un monolog blînd la umbra clepsidrei: „Prea puțini își amintesc cerbicia cu care mugurii/ răsfoiesc încetul cu-ncetul biblia cerului spelb/ fila lumini încheietura clipei dezghiocate cum/ faptele noastre nesăvîrșite ascunse în viitor/ apasă umărul celui întors să întrebe drumul” (*Alhimia virgulei*). Și poate că acest vers final se cere mai atent citit pentru o eventuală cheie de lectură a cărții lui Jenică Drăgan, un elen în esență, navigînd biografic pe Dunăre și Dîmbovița, cu trimiteri la hybrisul canonic, la umărul descendenților lui Tantal veniți să deslușească sensul drumului – altă deschidere tematică a poemelor. Alternanța acum – cîndva, într-o tentativă oximoronică de a-și ordona propriile tribulații, este frecventă. Ipoteza ca empatia să creeze un spațiu familiar pentru cei care pendulează între incertitudinea drumului prin timp și certitudinea punctului final își are propria melanholie: „Și-s tot mai rari cei care însingurîndu-se prin rime/ dezvăluie alhimia virgulei puse între om și ceruri/ calda îmbrățișare a acoladei cu temeînicia punctului/ pornesc pe cărarea ce poartă iarna spre-ntomnare” (*Alhimia virgulei*).

Din această contemplație a drumului iminent către nicăieri se desprinde tentația de a face inițierea prin pelerinajul în propria amintire, matrice a tensiunilor și resemnărilor: „Astăzi știu că la poarta Umbrei nu doare/ rana largă adîncită cu cîinoșenie-n carne/ de lumina cuțitului răsucit cu măiestrie rară/ din prea multă iubire de sine pînă la prăsele/ ci nemoartea dată-n dar celor ce n-o merită” (*Crochiiu poetic*).

Tonul nu este unul solemn, în pofida gravității abia reținute, ci unul ușor baladesc, precum acest final excelent de poem: „Rămas bun pentru o moarte! le strig de departe/ Bună dimineața Tîrzilă – îmi spun ei tot amabil/ pipăind ca

pe-o aluzie tecile pumnalelor goale” (*Crochiiu poetic*). Reținem, și ca noutate, încercarea de a construi un alt fel de sonet, alternînd catrenele cu terținele, într-o ludică dispoziție de a lua în răspăr ecoul melanholiei reverberînd în văz și auz (*Telex II*). Mereu tentat de o Ithacă nemărturisită, imaginată doar, cu contururi în ceață, Jenică Drăgan este undeva în siajul unui elen genial, Elytis, cel care se plîngea de prea multul albastru în spatele căruia s-a ascuns Dumnezeu să nu-l putem vedea. Păstrînd proporțiile, Jenică Drăgan așază, între el și toposul sacru, virgula, deschidere și posibilă continuitate, dar fără acoperirea în certitudine. Dar drumul spre Ithaca este mult mai spectaculos și darnic în tropi: „Povara umbrei sale lichide iscă efecte de fluturi/ tulbură de departe amniotica alchimie a virgulei/ nevolnicul viol al luminii smulge catarge de ceață/ zvîrle spre limanuri șopotul oracolelor stinse și/ țese ninsori somnatică de bete alge cum caută/ pești de fum pentru scorbură mîinii mele goale” (*Ecuatorul memoriei*). La capăt, Penelopa, în totală opoziție cu modelul clasic, îl așteaptă într-o ipostază aproape neutră: „Se risipesc zorii și-n grădina din colină/ pocnește fericit din degete un mugur/ Femeia scutură visele de peste noapte/ din așternutu-n car doarme goală pușcă/ dăruind moliciunea pînzei alba-i răcoare/ călătorului ce-a uitat drumul spre Ithaca” (*Penelopa*).

Și intervine memoria, aceeași ghilotină operînd înainte de limanul izbăvitor, unde poetul se poate așeza la adăpostul unei certitudini pentru a răsturna universul! Și ecouri de *Cimitirul marin* își fac loc, insidioase și aluzive: „Da! Trebuie coborîtă-n radă ancora grea de sare/ printre înaripatele vietății marine tulburînd ierbele/ apăsare a lumii de fier pe apăsarea lumii de verde/ pe cărările trase de crabii mateloți încă din pruncia/ perlei lăcrimate de duhuri încrețite de-un albastru” (*Ecuatorul memoriei*).

Spațiul în care se simte de asemenea confortabil Jenică Drăgan este și cel clasic, al burgului, din care decupează, cu argumente vagi din atmosfera baladelor lui Radu Stanca, taverna. Iată unul dintre poemetele care merită citat *in integrum*: „Aduceți-mi ambrozia aduceți-mi și ambra/ să nemurim prieteni zeiște adîncimea clipei!/ Ce nedeslușită-i vraja

care-o cuprinde seara/ când seceta-i cotrobăie rărunchii cu/ gheare lungi și gloduroase de galbenă argilă!/ Maturitatea nu se bucură de faptele de arme/ și nici de gloria celorlalți trecători tot ca noi/ printre deseale zăbrele de fier ale veacului ei/ E mîndră doar de sensurile clare suite pe zări/ de-nțelepciunea cupei înavuțite de vinul pelin/ sorbit pe-ndelete la orice agapă de rămas bun/ de beția stîrnită-n carne la venirea noii dimineți/ Aduceți așadar ambra și ambrozia dar și cucuta/ să-i nemurim azi peste măsura vîrstei mele clipa/ acum cînd nimeni nu mai ascultă și-n burgul/ de ceață n-aud larmă de spade și de lănci lovite” (*Burgul de ceață*).

Jenică Drăgan are și vocația gestului amplu, sacerdotal sau

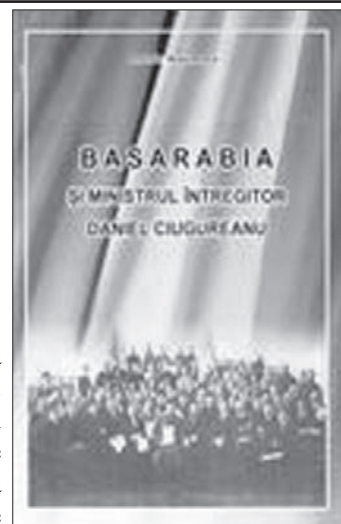
de amfitrion al unui spectacol terminat sau amînat, din care invitații nu pot primi decît resturile imaginate ale festinului. Poetul își mărturisește cotidian păcatul cu sentimentul vinovăției că o face public: „Vinovat de nimic ca de un nou paricid/ mărturisesc jaful din lăuntrul omicului/ scîncetul literelor de cenușă uitate-n vatra/ prin care trece ca prin ușile lăsate vrașițe/ diligența cu roți neunse ce duce-n cufer de lemn/ leșuri de păsări care n-au zburat ca noi vreodată” (*Diligența*).

Alhimia virgulei este, după opinia noastră, o carte care merită un popas critic mai atent și o descifrare la fel de atentă a unor semne de poezie autentică, matură, cu timbru personal, care indică prezența Poetului.

Marian Nicolae TOMI

DESPRE O CARTE CE TREBUIA SCRISĂ

Încă suntem văduviți de cunoașterea personalităților care au marcat cumva destinul istoric al patriei. Rămîne în sarcina istoricilor de acum și de mîine de a face ca această lipsă să fie completată cu lucrări în domeniu. Arhivele noastre, dar și cele străine, mustesc de informații absolut neștiute. Iar acești oameni care au trecut, lăsînd atîtea semne pe răbojul istoriei naționale, indiferent de domeniile pe care le-au slujit, merită altă soartă de la noi, de la urmașii lor, după cum ne place s-o tot clamăm.

Iată cum apariția unei lucrări de acest gen – ajunsă însă la noi abia acum! – vine să completeze cele ce le știm despre istoria Basarabiei, prezentîndu-ne viața unuia dintre cei care au jucat un rol de seamă la momentul Marii Uniri, și nu numai: Daniel Ciugureanu. Lucrarea *Basarabia și ministrul întregitor Daniel Ciugureanu* (f. ed., Sighetu Marmăției, 2009, 272 pag.), aparține istoricului maramureșean Nuțu Roșca. Meritul principal al lucrării, așa cum ține să remarce autorul însuși, este aducerea la lumină a surselor ascunse prin varii arhive despre fapte și oameni altminteri condamnați la uitare. Dacă nu la uitare veșnică, măcar la tot mai grosul colb al indiferenței urmașilor lor. Lucrarea (opt capitole, complete de note bibliografice și o bibliografie impresionantă) este bogat ilustrată, scrisă alert, însă puțin prea poetic și cu destule șabloane naționalist-patriotarde. Desigur că subiectul „cere” și o asemenea abordare, numai că vremea acestui limbaj (vetust?) trebuie depășită și obiectivitatea, însoțind raționalitatea istoricului născută din cercetarea actelor, trebuie să prevaleze. Prea multă vreme am scris istoria noastră cu inima. E vremea să ne cîștigăm detașarea ce o incumbă o abordare serioasă a acestor studii. Nu vrem să inducem în cititor presupuziția că această lucrare nu ar fi una istorică, ci doar atrăgeam atenția asupra unui mod de a o scrie.

Destinul medicului Daniel Ciugureanu este unul emblematic – și din nefericire nu este singular – pentru gen-

erația care a luptat să facă Marea Unire de la 1918. Umilită, batjocorită și lichidată fizic de către comuniști, această pleiadă de eroi nu se mai poate apăra decît prin astfel de cărți. Pentru că, după supliciu personal sau colectiv, ei nu merită uitarea de astăzi. Reparatoriu și necesar, deci, gestul lui Nuțu Roșca de a scrie despre viața unuia dintre ei. Diacronic prezentate, faptele acestui om, dedicat cauzei naționale încă din tinerețe, devin sub pana istoricului un film dramatic, impresionant prin frustele fapte dezvăluite aici: de la postul de ministru și pînă la dispariția sa, încă misterioasă și tenebroasă. Documentele prezentate de autorul cărții sunt relevante, dar încă insuficiente pentru a dezvălui întreaga tragedie a vieții acestei victime a schimbării de regim. Și asta într-o Românie – rămasă fără Basarabia lui dragă – ce se declara de democrație... populară! Viața lui Ciugureanu este integrată istoriei Basarabiei – prezentarea unor capitole din istoria generală a României și a provinciilor ei este prea didacticistă și, vai, atît de cunoscută –, autorul nefăcînd economie din a prezenta, uneori *in extenso*, acte ale timpului, tocmai pentru a-și susține argumentația cît mai solid. Aceste acte, unele și în facsimil, sunt ele însele un interesant izvor pus la dispoziția celor care se vor mai îndemna a scrie despre Basarabia.

Nu credem că în scurta prezentare a acestei cărți ar trebui să intrăm în amănunte, discutabile sau nu, care sunt, totuși, de competența istoricilor. Reținem, cu deosebită satisfacție, apariția acestei cărți, deși ne îndoim că ea va putea ajunge prea lesne în mîna iubitorilor de istorie. Poate specialiștii să fie mai favorizați și marile biblioteci (dar și asta – așa e acum, ce să-i faci! – e tot treaba autorului).